

«بسمه تعالی»

راهکارهای تقویت روابط بین مادر و دختر از دیدگاه اسلام در حیطه شناختی

زهرا شریف پور^۱

چکیده

خانواده به عنوان اصلی ترین پایگاه رشد و شکوفایی شخصیت و پرورش مهارت های اجتماعی فرزندان است ؛ که اصلی ترین نقش را در سلامت و اعتلای جامعه دارد . دختران به علت تعامل تنگاتنگ و هم جنس بودن اولین تجربه ارتباط اجتماعی را از مادران می آموزند . چنان که بین مادر و دختر رابطه صحیح برقرار نشود ، زمینه برای پرورش ویژگی های زنانه در وی فراهم نخواهد شد لذا در تحقیق حاضر سعی شده است به روش توصیفی- کتابخانه ای به بررسی راهکارهای شناختی و عاطفی در تقویت روابط مادر و دختر از دیدگاه اسلام پرداخته شود . از جمله راهکارهای شناختی در روابط مادر و دختر : شناخت وظایف مادرانه ، شیوه های برقراری ارتباط دخترانه ، آشنایی با مسئولیت پذیری دختران در دوره های مختلف ، شناساندن راه های کمال دختران و ... می باشد ..براساس مطالب مطرح شده اثبات می گردد بین مادر و دختر وجود رابطه ی صحیح دینی لازم می باشد .

کلید واژه : راهکارهای شناختی ، روابط مادر و دختر ، تقویت

^۱ طلبه سطح دو حوزه علمیه کوثر تیران

مقدمه

دختر تحفه‌ای الهی ، مولودی پر خیر و برکت ، دوست داشتنی و گل زیبای آفرینش است که در آموزه های دینی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است . پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در این زمینه فرمودند : هر کس دختری داشته باشد و او را به بهترین شیوه تربیت کند و از نعمت‌هایی که خداوند به او ارزانی داشته است ، بهره مندش نماید ، در برابر آتش جهنم سپری برای خود آماده کرده است . و از آنجایی که دختر تجلی‌گاه زیبایی‌های الهی بوده عاطفه و مهر بیشتری داشته و دین مبین اسلام ، بیش از هر دین و آیین دیگری به لزوم روابط مادر و دختر تأکید داشته در احادیث فراوان به این نکته تأکید شده که فرزند پسر را بر دختر مقدم نکنند ، بلکه اگر قراره کسی مقدم شود ، این دختران هستند که باید مقدم شوند ، ضرورت پیرامون بحث را دو چندان می‌کند . این تحقیق درصدد بیان این مطلب است تا راهکارهایی را در جهت تقویت روابط بین مادر و دختر آن هم در دو حیطه شناختی و عاطفی در غالب آیات ، احادیث و تفاسیر بررسی نماید تا از آنها در مسیر رشد و سازندگی دختران برای زندگی خانوادگی در آینده استفاده شود . هدف این نوشتار ، دستیابی به راهکارهای تقویتی در روابط مادر و دختر از دیدگاه اسلام می‌باشد که موجب پرورش روحیه سالم زنانه در دختران شده و با روش کتابخانه‌ای به بیان راهکارهایی در جهت تقویت روابط مادر و دختر و جمع آوری مطالب از کتب اسلامی و حدیثی می‌پردازد .

یکی از راهکارهایی که در تقویت روابط بین مادر و دختر می تواند مؤثر باشد، و باید مورد توجه مادران و مربیان قرار گیرد. راهکارهای شناختی در تقویت روابط بین مادر و دختر است که در این فصل مورد بررسی قرار گرفته است و چند نمونه از مهم ترین مصادیق و موارد آن از منظر اسلام تبیین می شود. لازم به ذکر است که واژه ی والدین و فرزندان واژه هی اعمی می باشند که می توان منظور از والدین را مادر و منظور از فرزندان را دختر فرض کرد.

۱-۱-۱ روش تقویتی تربیت دختران

تربیت را در معنی عملی آن شامل دو بخش و دو مفهوم دانسته اند: آموزش، پرورش. این دو جدای از هم و بدون هم نیستند. هر آموزشی همراه با پرورش است و هر پرورشی در سایه آموزش است؛ که برای بررسی مسائل مربوط در این زمینه، این دو را از هم جدا کرده اند. در مسئله پرورش افراد، تکیه و توجه ما به دو مسئله: سازندگی و پرورش دختران معطوف می گردد.

۱-۱-۱-۱ تربیت و سازندگی دختران

سازندگی عبارت است از فراهم آوردن مصالح در جهت اصلاح فرزندان از همه جهات و ابعاد که اگر از آغاز بر اساس برنامه و طرحی انجام شود امری چندان دشوار نخواهد بود، امر سازندگی دختران حق طبیعی آنهاست. کودکان ما تقریباً همانند ماده خاصی هستند که تحت امکاناتی به دنیا می آیند این حق طبیعی آنان است که این ذخایر کشف و استعداد آنها پرورده شوند. امر سازندگی شان بر عهده والدین است که اگر به هنگام بدان نرسند امکان اصلاح بعدی بسیار اندک خواهد بود.

۱-۱-۲ غرض از سازندگی

غرض پروراندن همه ابعاد وجودی آنها، از جسم ، ذهن ، روان، امیدها و آرزوهایشان است. به گونه‌ای که موجب رسیدن آنها به کمال گردد. در این سازندگی شرف و کرامت انسانی‌شان ملحوظ است؛ و تلاش برای فراهم کردن زمینه جهت پیشرفت و درک و کشف استعدادها و قرار دادن آنها در مسیر رشد است. اما در این زمینه مسئله را از دیدی دیگر بررسی می‌کنند .

۱-۲-۲ شناخت وظایف مادرانه

دختران باید درک کنند که وجود تفاوت در بین پسر و دختر و وظایفشان یک بلا نیست، بلکه یک نعمت است از جهتی که در سایه آن امکان گردش نظام حیات خانوادگی بیشتر خواهد شد. هدف‌های زندگی بر اثر آن متعددتر و متنوع‌تر خواهد شد. به یک دختر باید آموخته شود که صفت اصلی برای یک زن ملایمت و بردباری است و ذوق اصلی او همان چیزی است که جلوه آن را از کودکی در او دیده می‌شود او از داشتن فرزند، مادر بودن و مدیریت خانه خوشحال است و ساختمان وجود او برای این مقصد ساخته شده است. همچنین در سازندگی او باید به این مسئله توجه شود مثل کمک به کار مادر، اداره خانه، کارهای هنری چون دوخت و دوز لباس و...

۱-۲-۱ رضایتمندی دختران

هدف از سازندگی دختران این است که آنان را زنانی شریف و عزیز پروراند ، زنانی که خستگی ناشی از روزمرگی و فعالیت‌های اجتماعی ، ذهن او را خسته نکرده باشد و از وظیفه اصلی

آن که مادر بودن و همسررداری و ایجاد آرامش در کانون گرم خانواده است باز ندارداش همچنین در برابر مشکلات روز مرگی بتواند دین و دیانت خود را حفظ نموده ، وظیفه خطیرش را نسبت به دختران به نحو احسن حفظ نموده که از دختر بودن خود راضی باشد و هرگز این هوس برایش پیدا نشود که ای کاش من پسری بودم.^۱

۲-۲-۱ شناساندن تأثیر عزت نفس

دختران باید آن چنان عزت نفسی داشته باشند که در برابر خواسته های پست و زبون هرگز سر تسلیم فروذ نیاورند، در برابر تملق ها و چرب زبانی ها خود را نباخته و از قبول بی بندوباری ها امتناع نمایند؛ مادر باید در این مسیر دختر خود را به هرگونه ای که هست پذیرفته و به حرمت او ارج گذارد. دیگر اینکه او را از محبت اشباع نمایند به طوری که خود را وابسته به آنان بدانند و هیچ گونه محبتی را فوق این محبت نپذیرد، جز محبت خداوندی. زنان نسبت به مردان باید پاک تر و عفیف تر باشند و این اشباع از محبت برای رسیدن به آن مقصد ضروری است. البته دختران زمانی که به سنین نوجوانی و جوانی می رسند خودشیفته پاکی مطلق می شوند. درعین حال ضروری است به او القاء شود که آنچه سبب ارزش و نفوذ زن می شود مسئله وقار و پاک دامن است و باید کاری کرد که او نجابت و عفت را بسیار دوست بدارد.

۳-۲-۱ شناخت مراحل آموزشی دختران

^۱ همان. صص ۲۴۹- ۲۵۰

۲. ادیبی، شهاب‌الدین، روانشناسی ارتباط والدین با فرزندان، چاپ اول، اصفهان، انتشارات -

چهارباغ، ۱۳۸۲

۳. اکبری، محمود، رفتار والدین با دختران، چاپ چهارم، قم، انتشارات فیتان، ۱۳۸۹

۴. امیرحسینی، خسرو، خانواده خوشبخت، فرزندان موفق، چاپ هشتم، تهران، انتشارات عارف

کامل، ۱۳۹۱

۵. امینی، ابراهیم، تربیت، چاپ دوم، قم، انتشارات بوستان کتاب، ۱۳۸۵

۶. بهشتی، احمد، تربیت کودک در جهان امروز، چاپ پنجم، قم، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۷

۷. پاپورث، مایکل، راهنمای رفتار با نوجوان، مترجم نیسان گاهان، تهران، انتشارات رشد، ۱۳۸۸

۸. پرورش، مصطفی، چهار کلید طلایی تعلیم و تربیت، چاپ پنجم، اصفهان، انتشارات گلبن، ۱۳۹۰

۹. حسین پورعلویه، محمود، نقش مادران در تربیت فرزندان، چاپ دوم، قم، انتشارات جوانان -

موفق، زمستان ۱۳۹۱

۱۰. حسینی خامنه‌ای، علی، خانواده، گردآورنده کمیته موضوعی، چاپ -

هجدهم، تهران، انتشارات جهادی، بهمن ۱۳۹۳

۱۱. حسینی زاده، علی، سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت علیهم السلام، چاپ نهم، قم، پژوهشگاه حوزه -

و دانشگاه، ۱۳۸۴

۱۲. حیدری نراقی، علی محمد، رساله حقوق امام سجاد علیه السلام، چاپ هفدهم، قم، انتشارات -

مهدی نراقی، پاییز ۱۳۸۹

۱۳. دهنوی، حسین، نسیم مهر ۱، چاپ هفدهم، قم، انتشارات خادم الرضا علیه السلام، بهار ۱۳۸۶

۱۴. ———، نسیم مهر ۲، چاپ بیست و هفتم، قم، انتشارات خادم الرضا علیه السلام، فروردین

۱۳۸۷

۱۵. ———، نسیم مهر ۳، چاپ بیست و نهم، قم، انتشارات خادم الرضا علیه السلام، خرداد ۱۳۹۱

۱۶. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن با تفسیر لغوی و ادبی -

قرآن، مترجم غلامرضا خسروی حسینی، چاپ اول، تهران، انتشارات مرتضوی، ۱۳۶۹

۱۷. رضایی، مهدیه، قرآن و تربیت اجتماعی کودک، چاپ اول، قم، انتشارات پژوهش های تفسیر

و علوم قرآن، ۱۳۹۳

۱۸. سادات، محمد علی، رفتار والدین با فرزندان، چاپ سوم، تهران، انتشارات -

انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی ایران، پاییز ۱۳۷۳

۱۹. شرفی، محمدرضا، دنیای نوجوان، چاپ چهارم، تهران، انتشارات مؤسسه فرهنگی منادی

تربیت، زمستان ۱۳۸۰

۲۰. صادقی رودسری، لیلا، باید ها و نبایدها در تربیت کودکان و نوجوان، چاپ اول، انتشارات -

سخن، ۱۳۸۰

۲۱. صانعی، سید مهدی، پژوهشی در تعلیم و تربیت اسلامی، چاپ سوم، مشهد، انتشارات سناباد،

زمستان ۱۳۸۰

۲۲. طباطبایی، محمد حسین، ترجمه تفسیر المیزان، مترجم محمد باقر، موسوی، چاپ -
پنجم، قم، انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴
۲۳. عطاران، محمد، آراء مریبان بزرگ مسلمان درباره تربیت کودک، چاپ سوم، تهران، انتشارات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تابستان ۱۳۷۱
۲۴. عمید، حسن، فرهنگ فارسی، چاپ اول، تهران، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۴۲
۲۵. فرهادیان، رضا، آنچه والدین و مریبان باید بدانند، چاپ چهارم، قم، انتشارات رئوف، اسفند -
۱۳۷۰
۲۶. فلسفی، محمد تقی، کودک از نظر وراثت و تربیت، چاپ هشتم، تهران، دفتر نشر فرهنگ -
اسلامی، ۱۳۸۶
۲۷. قاسمی، محمد علی، دوران طلایی تربیت، چاپ سوم، انتشارات نور الزهر اسلام الله -
علیها، ۱۳۹۲
۲۸. قائمی، علی، اسلام و تربیت دختران، چاپ دهم، تهران، انتشارات امیری، ۱۳۸۳
۲۹. _____، خانواده و مسائل نوجوان و جوان، قم، انتشارات شفق، آذرماه ۱۳۶۱
۳۰. _____، نقش مادر در تربیت کودک، چاپ ششم، بی جا، انتشارات شفق، ۱۳۷۲
۳۱. _____، نگرش و رفتار دینی در دانش آموز، چاپ اول، بی جا، انتشارات امیری، بهار ۱۳۷۴
۳۲. قرشی بنابی، علی اکبر، قاموس قرآن، جلد ۵، چاپ ششم، تهران، انتشارات دارالکتب الاسلامیه
، ۱۳۷۱ ه.ش

۳۳. _____، قاموس قرآن، ج ۲، چاپ ششم، تهران، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱

۳۴. مازلیش، ادل فابروالید، کلیدهای گفتن و شنیدن کودکان و نوجوانان، مترجم، زهره جعفری، -

چاپ اول، تهران، انتشارات صابرین، ۱۳۸۲

۳۵.

۳۶. مروجی طبسی، محمدجواد، حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت علیهم السلام، چاپ هجدهم،

قم، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۹۱

۳۷. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، چاپ بیست و سوم، قم، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۳

۳۸. وزیری، مجید، حقوق متقابل کودک و ولی در اسلام، چاپ اول، تهران، انتشارات -

امیرکبیر، ۱۳۸۴

۳۹. هارتلی بروئر، الیزابت، ۱۰۰ نکته در شناخت دنیای دختران، مترجم آناهیتا آذری، چاپ پنجم،

تهران، انتشارات قدیانی، ۱۳۹۱

منابع عربی

۱. بستانی، فؤاد افرام، فرهنگ ابجدی، مترجم رضا مهیار، تهران، انتشارات اسلامی، بی تا

نرم افزارها

نرم افزار چند رسانه‌ای دوره پیش نیاز، طرح تربیت دستیار تخصصی راهنمایی، مشاوره و روان درمانی با رویکرد اسلامی، انتشارات آستان قدس رضوی، سازمان فرهنگی مرکز امور بانوان و خانواده

سایت

www.Mesbahyazdi.ir ، ۱۳۹۷/۰۵/۱۰ ، چهارشنبه